

Pateikiamas bibliografinių sąrašų „Lietuvos parlamentinė sistema / parlamentarizmas“, spausdintų „Parlamento studijos“ 4 (2005), 6 (2006), 10, 11 (2011), 12, 13 (2012), 14, 15 (2013), 16, 17 (2014), 18, 19 (2015), 20, 21 (2016), 22, 23 (2017), 24, 25 (2018), 26, 27 (2019), 28 (2020) numeriuose, tęsinys. Šiame sąrašė pristatomos išleistos knygos ir publikuoti straipsniai iš mokslinių darbų, periodinių leidinių, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje gautų 2020 m. gegužę – rugsėjį.

Knygos

Aničas, Jonas. Daktaro Kazio Bobelio politinė biografija / Jonas Aničas. – Vilnius : Vaga, 2020.

Kn. 2, Už Lietuvą – modernią, europietišką, klestinčią. – 2020. – 575, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Turinyje atsiminimų aut.: Jonas Aničas, Nerija Baltrėnienė, Jonas Bobelis, Sofija Degesytė, Česlovas Juršėnas, Jonas Karčiauskas, Raimundas Haris Lapas, Eduardas Pabarčius, Vytenis Rimkus, Antanas Rūkštelė, Antanas Skaisgiris, Vytautas Skuodis, Adolfas Šleževičius, Gediminas Tursa, Vidutė Marija Vėželienė. – Santr. angl. – Kazio Bobelio bibliografija, 1990–2018: p. 535–549. – Istoriko J. Aničo po Atgimimo parašytos ir išleistos knygos: p. 574–575. – Bibliogr., p. 529–534, ir išnašose. – Asmenvardžių r-klė: p. 555–573.

Apie žymaus politiko dr. K. Bobelio gyvenimą, paženklinatą nenuilstamos kovos už Lietuvos laisvę. Iš gausios dokumentinės medžiagos, nuotraukų ir atsiminimų fragmentų susidėsto ryški iškilios asmenybės portreto mozaika.

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijai – 100, 1920–2020 / Lietuvos Respublikos Seimas ; [Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Ryšių su visuomene skyrius] ; [informaciją surinko ir tekstus parengė Nerijus Vėta]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2020. – 59, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Lietuvos Respublikai – 100, 2020-ieji – Steigiamojo Seimo šimtmečio metai.

Mičiulienė, Jūratė. Kazimieras Motieka – advokatas ir Lietuvos byloje / Jūratė Mičiulienė. – Vilnius : Vaga, 2020. – 379, [5] p. : iliustr., faks., portr. – Turinyje aut.: Ramūnas Audzevičius, Audrius Butkevičius, Bronislovas Genzelis, Romualdas Kozyrovičius, Vytautas Landsbergis, Kazimieras Motieka, Marija Rožė Motiekienė, Česlavas Okinčicas, Artūras Poviliūnas, Vygintas Bronius Pšibilskis, Alvydas Sadeckas. – Bibliogr. išnašose.

Tai pirmoji knyga apie Kovo 11-osios Akto signatarą K. Motieką, jo politinių pažiūrų, nuostatų, moralinių principų, jau istorija tapusių poelgių ir darbų apžvalga. Knyga atskleidžia daug įdomių advokato veiklos detalių: kaip dar 1989-aisiais atsakęs partinio bilietai bei apie tai viešai prabilęs spaudoje, paskatino taip pat elgtis daugelį, ko jis drįso pareikalauti Liaudies deputatų suvažiavime Maskvoje, ką 1990-ųjų kovo 11-osios vakarą lėmė jo skambutis Stasiui Lozoraičiui arba 1991-ųjų sausio 13-ąją pasiųsta telegrama į JAV Kaziui Bobeliui. Remdamasi archyviniais dokumentais, Atgimimo laikų bei Nepriklausomybės pradžios laikraščiais, apie tą laikmetį išleistomis knygomis, bendražygių ir draugų, paties signataro prisiminimais, autorė pasakoja apie advokato pastangas sprendžiant Lietuvos bylą – siekį 1940-ųjų okupaciją ir prievartinį šalies įjungimą į Sovietų Sąjungos sudėtį pripažinti neteisėtai. Tai advokato gyvenime buvo pati svarbiausia byla.

Parlamentarizmas Lietuvoje : [straipsnių rinkinys] / [Česlovas Juršėnas, Rimvydas Petrauskas, Zigmantas Kiaupa, Rimantas Miknys, Algimantas Kasparavičius, Algirdas Jakubčionis, Alvidas Lukošaitis, Marija Drėmaitė] ; [redakcinė kolegija: Arūnas Gumuliauskas ... [et al.] ; [Lietuvos Respublikos Seimas]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2020. – 171, [1] p. : iliustr., diagr., faks., portr. – Lietuvos Respublikai – 100, 2020-ieji – Steigiamojo Seimo šimtmečio metai. – Bibliogr. str. gale ir išnašose. – Asmenvardžių r-klė: p. 167–171.

Steigiamojo Seimo 100-mečio proga Seimo kanceliarija išleido straipsnių rinkinį „Parlamentarizmas Lietuvoje“, visuomenei neatlygintinai prieinamą ir [skaitmeniniu formatu](#). Jubiliejiniame leidinyje mokslininkai apžvelgia Lietuvos parlamentarizmo raidą nuo ištakų iki šių dienų. Straipsnių autoriai: prof. dr. Rimvydas Petrauskas, prof. dr. Zigmantas Kiaupa, prof. dr. Rimantas Miknys, dr. Algimantas Kasparavičius, doc. dr. Algirdas Jakubčionis, dr. Alvydas Lukošaitis, prof. dr. Marija Drėmaitė. Leidinio pratarėms autorius Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Česlovas Juršėnas.

Selenis, Valdas. Nepriklausomybės Akto signataras Jonas Smilgevičius / Valdas Selenis. – Vilnius : Lietuvos nacionalinis muziejus, [2019]. – 119, [1] p. : iliustr., faks., portr. – (Iš Lietuvos nacionalinio muziejaus archyvo). – Santr. angl. – Jono Smilgevičiaus tekstų bibliografija: p. 97 (10 pavad.). – Bibliogr., p. 98–102, ir išnašose. – Asmenvardžių ir vietovardžių r-klės: p. 108–117.

Vasario 16-osios akto signatarą ir Lietuvos mokslo draugijos narį J. Smilgevičių galima apibūdinti kaip ūkišką ir pragmatišką žmogų, visada siekusį geriausio įmanomo rezultato ne tik sau, bet ir lietuvių tautai bei valstybei. Jis studijavo geriausiose Vokietijos aukštosiose mokyklose ir pasirinko agronomiją, kad jos kompetencijas galėtų pritaikyti keldamas tėvynės žemės ūkį ir pramonę. Neilgai trukusi politinė veikla organizuojant lietuvių konferenciją ir dalyvaujant Lietuvos Tarybos veikloje taip pat rodė jo nuolatinį rūpinimąsi krašto padėtimi. Savo gebėjimus, išmintį ir patirtį skyrė nepriklausomos Lietuvos ūkiui ir ekonomikai stiprinti.

Pirmojo Lietuvos Statuto Slucko nuorašas / parengė Irena Valikonytė ; [išvertė Irena Valikonytė, Edvardas Gudavičius, Stanislovas Lazutka]. – Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2020. – XXVI, 642, [1] p. : faks. – Gretut. tekstas liet., angl. ir rusėnų, liet. – Bibliogr. įvado išnašose.

Leidinyje pirmąkart publikuojamos Pirmojo Lietuvos Statuto, Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje įsigaliojusio 1529 m. rugsėjo 29 d., vadinamojo Slucko nuorašo, faksimilės ir šiuolaikine kirilikos abėcėle transkribuotas tekstas, o leidinio pabaigoje spausdinamas nuorašo teksto vertimas į lietuvių kalbą.

Kuzmickas, Bronislavas Juozas. Praėjęs laikas nedingsta : politinė autobiografija / Bronislavas Kuzmickas. – Vilnius : Versmė, 2020. – 371, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo trisdešimtmečiui (1990–2020). – Bibliogr.: p. 343–347. – Bronislavo Kuzmicko mokslo darbai: p. 348–357 (90 pavad.).

Tai Kovo 11-osios Akto signataro prof. B. Kuzmicko politinė autobiografija, pateikiama su plačiu politinio ir kultūrinio gyvenimo kontekstu, gausu aptariamų įvykių iliustracijų, pateikiama asmenvardžių rodyklė.

Straipsniai

Deviatnikovaitė, Ieva. Vyriausybės darbo reglamentas tarpukario Lietuvoje: ar toks teisės aktas galiojo? / Ieva Deviatnikovaitė // Jurisprudencija. – 2020, T. 27 (1), p. 6–30.

Straipsnyje pateikiamas tyrimas, kurio tikslas atskleisti tarpukario Lietuvoje ministrų kabineto ir ministerijų darbo tvarkos teisinius pagrindus. Analizuojamas Lietuvos centriniame valstybės archyve rastų statutų turinys, siekiant atsakyti, ar nepaskelbti leidinyje „Vyriausybės žinios“ Ministrų Kabineto statutai galiojo, ar tai tebuvo bandymai parengti statutų projektus. Analizuojami: Ministerijų statutai, Laikinis Ministerijų Kabineto statutas, 1925–1927 m. Ministerijų Kabineto statuto projektas, 1939 m. Valstybės Tarybos ruošti Ministrų Tarybos, Vyriausybės statutai, Mažosios Ministrų Tarybos statutas, Administracinės santvarkos statuto projektai. Pasak autorės, per dviejų dešimtmečių laikotarpį teisės aktas, reglamentuojantis tarpukario Lietuvos vykdomosios valdžios institucijų darbo tvarką, nebuvo priimtas. O jeigu ir buvo, tai jis nebuvo paskelbtas leidinyje „Vyriausybės žinios“.

Grigaravičiūtė, Sandra. Lietuvos Tarybos atstovavimas Vokietijoje : antras etapas (nuo 1918 m. kovo 31 d. iki lapkričio 15 d.) / Sandra Grigaravičiūtė. – Lent.. – Santr. angl. – Bibliogr. išnašose // Parlamento studijos. – [Nr.] 28 (2020), p. 153–190.

Straipsnyje analizuojamas Lietuvos Tarybos Vokietijoje atstovavimo antras etapas (1918 m. kovo 31 d. – lapkričio 15 d.), pateikiama jo charakteristika. Daugiausia dėmesio skiriama Lietuvos Tarybos atstovavimo Vokietijoje pokyčių kontekstui bei Lietuvos Tarybos „notifikacijos delegacijos“ likimui atskleisti, Lietuvių biuro Berlyne įsteigimo ir delegatų pasirinkimo motyvų, subordinacijos, finansavimo analizei, Lietuvių biuro Berlyne transformacijai į Lietuvos Valstybės Tarybos atstovybę Berlyne.

Landsbergis, Vytautas. Mintys apie demokratiją, teisingumą ir Konstitucinį Teismą / Vytautas Landsbergis. – (Pranešimas) // Konstitucinė jurisprudencija. – 2019, Nr. 4, p. 209–2013.

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkas V. Landsbergis apie konsti-

tucionalizmą, Lietuvos Respublikos Konstitucijos kūrimą, Konstitucinio Teismo įsteigimą atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Pranešimas skaitytas 2019 m. spal. 25 d. Konstituciniame Teisme vykusioje diskusijoje „Dešimt Lietuvos Respublikos Konstitucijos pataisų: kiek nutolta nuo pirminės idėjos?“.

Lukošaitis, Alvidas. Teisėkūra Lietuvoje: instituciniai ir kultūriniai problemų suvokimo fragmentai / Alvidas Lukošaitis. – *Diagr. // Parlamento studijos.* – [Nr.] 28 (2020), p. 1–46.

Straipsnyje, remiantis statistiniais duomenimis, supažindinama su teisėkūra ir jos tendencijomis Lietuvoje. Analizuojama teisėkūra parlamento lygmeniu, teigiama, kad dalis teisėkūros problemų kyla dėl nekonstruktyvios šiam procese dalyvaujančių valdžios institucijų sąveikos ir Seimo narių požiūrio į teisėkūros sprendimus. Atkreipiamas dėmesys, kad sudėtingos ir nuolat kintančios laikmečio aplinkybės 1990–2020 metais lėmė pernelyg intensyvią Seimo teisėkūros darbotvarkę ir paskatino parlamentą itin aktyviai veikti teisėkūros srityje, kartu ir visos teisinės sistemos nestabilumą. Seimo priimamų teisėkūros sprendimų kokybę neigiamai veikė kompleksinės teisės aktų projektų ekspertizės ignoravimas, nepagrįstas ir ilgainiui netinkamu įpročiu tapęs išimtinių teisėkūros taisyklių (skubos ir ypatingos skubos tvarkos) taikymas, perdėm plačiai traktuojama Seimo narių teisėkūros diskrecija, per mažas dėmesys teisėkūros darbotvarkės planavimui. Pateikiamos diagramos: „Registruotų ir priimtų teisės aktų projektų skaičius. 1992–2020 m. Seimo kadencijos“, „Iš registruotų teisės aktų projektų priimta (proc.). 1992–2020 m. Seimo kadencijos“, „Skubos ir išskirtinės skubos tvarka priimti įstatymų ir kitų teisės aktų projektai. 1992–2020 m. Seimo kadencijos“ ir kt.

Mitrulevičius, Gintaras. Socialdemokratijos samprata tarpukario LSDP programiniuose dokumentuose bei partijos lyderio Stepono Kairio tekstuose / Gintaras Mitrulevičius. – *Santr. angl. – Bibliogr. išnašose // Parlamento studijos.* – [Nr.] 28 (2020), p. 115–151.

Straipsnyje nagrinėjama vienos iš tarpukario Lietuvos Respublikos parlamentinio laikotarpio pagrindinių partijų – Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) ideologijai būdinga socialdemokratijos samprata. Pagrindinis straipsnio objektas – LSDP programos bei įvairūs partijos lyderio ir ideologo S. Kairio tekstai. Svarbiausias nagrinėjamas aspektas – Lietuvos socialdemokratų ideologinė savivoka – kaip LSDP programiniuose dokumentuose ir partijos lyderio teks-

tuose atsakoma į klausimus, kas yra socialdemokratai ir socialdemokratų partija. Taip pat nagrinėjama, kas lėmė, kad socialdemokratų ideologinė savivoka buvo tokia, kokia ji atskleista šiame straipsnyje. Nagrinėjamų tekstų analizė akivaizdžiai patvirtina teiginį, kad to meto Lietuvos, kaip ir daugelio kitų šalių, socialdemokratai save suvokė kaip socialistinę, marksistinę visuomenės raidos analizę besivadovaujančią darbininkų klasės partiją, siekiančią sukurti socializmą kaip santvarką. Straipsnyje rekonstruota tarpukario LSDP socialdemokratijos samprata aiškiai paneigia sovietinio komunizmo ideologijos ir istoriografijos teiginius, kad tarpukario socialdemokratija „išdavė marksizmą“, atsisakė siekti socializmo santvarkos, nustojo būti darbininkų klasės partija.

Pūraitė-Andrikienė, Dovilė. Teisės aktų konstitucingumo patikros objektai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje / Dovilė Pūraitė-Andrikienė // Teisė. – 2020, T. 116, p. 72–91.

Straipsnyje nagrinėjami Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo atliekamos teisės aktų konstitucingumo patikros objektai. Straipsniu siekiama atskleisti Konstitucinio Teismo oficialiosios konstitucinės doktrinos raidą Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 ir 105 straipsniuose įtvirtintų teisės aktų konstitucingumo patikros objektų klausimu bei tolesnes šio instituto raidos perspektyvas, *inter alia*, atsižvelgiant į 2019 m. priimtą Konstitucijos pataisą dėl individualaus konstitucinio skundo instituto įtvirtinimo. Artimiausiais metais naują impulsą šios doktrinos formavimui suteiks individualaus konstitucinio skundo institutas. Nors nagrinėdamas individualius konstitucinius skundus Konstitucinis Teismas žengia tik pirmuosius žingsnius, tačiau pirmuosius konstitucingumo kontrolės objektų doktrinos elementus individualaus konstitucinio skundo kontekste Konstituciniam Teismui jau teko formuluoti ir sprendžiant šių skundų priimtimumo klausimus bei nagrinėjant kitų subjektų pateiktus prašymus.

Sinkevičius, Vytautas. Dvigubos (daugybinės) pilietybės konstitucinės vizijos / Vytautas Sinkevičius. – (Moksliniai straipsniai) // Konstitucinė jurisprudencija. – 2019, Nr. 3, p. 185–202.

Aptariama dvigubos (daugybinės) pilietybės problema. Šiuo metu vykstanti diskusija, kiek plačiai turi būti leidžiama dviguba (daugybinė) pilietybė, prasi-dėjo vos atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę. Apžvelgiama, kokią dvigubos pilietybės viziją turėjo Kovo 11-osios Akto signatarai, kaip ji kito per pastaruosius trisdešimt metų, su kokiais iššūkiais buvo susidurta rengiant Laikinąjį Pagrin-

dinį Įstatymą (Laikinąją Konstituciją), priimtą 1990 m. kovo 11 d., bei 1991 m. gruod. 5 d. priimtą Pilietybės įstatymą bei dvigubos pilietybės draudimo švelninimą kitose įstatymo redakcijose ir su tuo susijusį reglamentavimo neatitikimą su Konstitucijos nuostata, jog dviguba pilietybė negali būti plačiai paplitęs reiškinys, aptariamai Konstitucinio teismo sprendimai.

Spruogis, Ernestas. Kokias neteisines priemones Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas naudoja savo argumentacijoje? / Ernestas Spruogis // *Jurisprudencija*. – 2020, T. 27 (1), p. 31–57.

Straipsnyje ginama H. Kelseno padiktuota metodologinė pozicija, kad Konstitucija yra aukščiausiaji teisė be spragų. Tik tokia pozicija leidžia teigti, kad Konstitucija yra teisė, privalomybė, esanti konstitucingumo kriterijumi visai žemesnei teisei, kuri, lyginant ją su Konstitucija, tėra faktas, esamybė. Palyginti su Konstitucija, žemesnės galios teisė, tiek nacionalinė, tiek tarptautinė, taip pat Europos Sąjungos (ES) teisės nuostatos kaip faktai Konstitucinio Teismo (KT) argumentacijos procese privalo būti vertinami; ši KT pareiga yra sietina su faktų vertinimo procesu, o ne su saistančios teisės aiškinimu. ES teisė KT argumentacijos procese yra svarbesnis faktas negu kitos tarptautinės teisės nuostatos ir / ar kitos nacionalinės teisės sistemos. Straipsnyje taip pat analizuojami KT ir administracinių teismų, sprendžiant individualaus pobūdžio Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktų teisėtumą, jurisdikcijos probleminiai aspektai, siūloma koreguoti įstatyminių (ordinarinių) reguliavimą taip, kad individualaus pobūdžio Respublikos Prezidento ar Vyriausybės priimti aktai (jų dalys) būtų skundžiami tiesiogiai Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, o KT, iš esmės vertindamas ir faktines aplinkybes, susijusias su minėtų individualaus pobūdžio aktų priėmimu, galutinai vertintų šių aktų teisėtumą.

Šuminas, Andrius. Politinės komunikacijos profesionalizacija Lietuvoje: 2016 m. Seimo rinkimų kampanijos atvejo analizė / Andrius Šuminas, Akvilė Kiliulytė. – Lent. – Santr. angl. – Bibliogr. išnašose // *Parlamento studijos*. – [Nr.] 28 (2020), p. 47–71.

Straipsnyje analizuojamos Lietuvos politinių partijų komunikacijos profesionalizacijos apraiškos per 2016 m. Seimo rinkimų kampaniją. Pirmiausia apibrėžiama politinės komunikacijos profesionalizacijos samprata ir charakteristikos, aptariamai šio termino skirtumai nuo amerikonizacijos ir modernizacijos terminų. Pristatomi tyrimo, kuriame dalyvavo Lietuvos politinių partijų rinkiminių

štabų vadovai, rezultatai. Aptariama, kaip partijos formavo rinkiminiuosius štabus, kaip planavo ir vykdė komunikacinę veiklą, kodėl įtraukė arba neįtraukė į savo kampanijas išorinių ryšių su visuomene specialistų arba agentūrų.

Tamošaitis, Mindaugas. Mykolo Sleževičiaus politinė veikla Pirmojo pasaulinio karo metais / Mindaugas Tamošaitis. – Santr. angl. – Bibliogr. išnašose // Parlamento studijos. – [Nr.] 28 (2020), p. 72–114.

Straipsnyje, remiantis gausiais šaltiniais, pagrindinis dėmesys skiriamas M. Sleževičiaus politinei veiklai Pirmojo pasaulinio karo metais. Dėl neaiškių priešasčių istoriografijoje šio laikotarpio M. Sleževičiaus politinė veikla nebuvo tiriama. Tuo metu būsimos Nepriklausomos Lietuvos ministro pirmininko veikla buvo aktyvi. Jam teko rūpintis nukentėjusių nuo karo lietuvių pabėgėlių šelpimu, išsakyti požiūrį dėl Lietuvos ateities Rusijos lietuvių seime Petrograde, išreikšti poziciją kilus dideliems nesutarimams Lietuvos socialistų liaudinių partijoje, vadovauti Vyriausiajai lietuvių tarybai Rusijoje, viešai išreikšti ideologines pažiūras ir įžvalgas dėl Lietuvos nepriklausomybės perspektyvų 1918 m. pradžioje. Šiame straipsnyje analizuojama minėta M. Sleževičiaus veikla, o pabaigoje pateikiamas atlikto tyrimo išvados.

Žalimas, Dainius. Pažangias idėjas visais laikais reikėjo ir reikia ne tik kurti, bet ir puoselėti bei aktyviai ginti / Dainius Žalimas. – (Pranešimai) // Konstitucinė jurisprudencija. – 2019, Nr. 4, p. 204–206.

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininkas prof. dr. D. Žalimas apie 1791 m. gegužės 3 d. Konstituciją, jos reikšmę Lietuvos ir Lenkijos teisės istorijoje, tuometinę teisinę situaciją Europoje, kt. Pranešimas skaitytas 2019 m. geg. 2 d. prezidentūroje surengtoje diskusijoje „1791 m. gegužės 3 d. Konstitucija: reikšmė ir pamokos Europai“.